

De koeien van topmelker Jos Welles lopen in de wei, gaan twee keer per dag door de melkstal en krijgen blokken gras en mais aan het voerhek

Hard voeren, secuur werken

'Als je me zoekt, dan ben ik in de stal.' Als er al een formule zou zijn om topmelker van Nederland te worden, dan is deze opmerking van Jos Welles een belangrijk onderdeel. De veehouder uit De Krim realiseert indrukwekkende cijfers met een simpele, maar niet alledaagse bedrijfsvoering.

tekst **Wichert Koopman**

Veevoerleverancier CAVV Zuid-Oost Salland zorgt vandaag voor taart bij de koffie. Natuurlijk is de kleine coöpe-

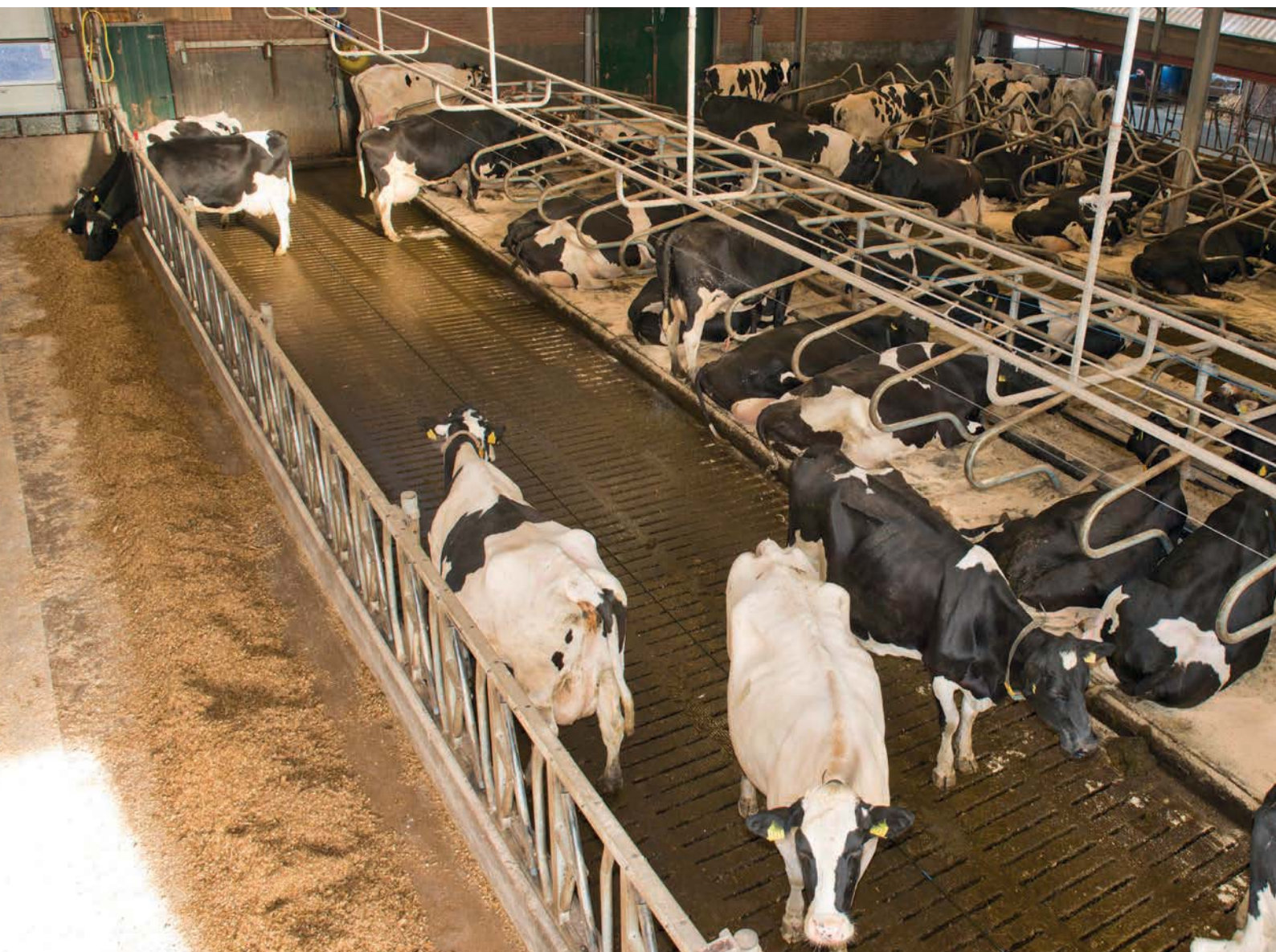
ratie trots op trouwe klant Jos Welles. Met een economisch jaarresultaat van 3117 euro is de melkveehouder uit De

Krim dit jaar topmelker van Nederland. Zijn naam was al vaker in de bovenste regionen van de statistieken terug te vinden. 'Bovenaan staan is geen doel, maar als het lukt, is dat natuurlijk wel mooi', bekent de veehouder.

Adviseur Alwie Deterd Oude Weme is niet de enige die langskomt om Welles te feliciteren. Maar hij is wel op een bijzondere manier betrokken bij de prestatie. Al vijftien jaar is hij Welles' sparringpartner als het gaat over de voeding.

Rommelen geeft broei

'Minstens duizend vem', grapt Welles als hij het gebak aansnijdt. De toon van het

Jos Welles

Met een economisch jaarresultaat van 3117 euro realiseerden de 76 koeien van Jos Welles (49) uit De Krim (Overijssel) het afgelopen boekjaar het hoogste rollend jaargemiddelde van Nederland. Ook op andere onderdelen van de bedrijfsvoering toont de topmelker zich een secuur en vakbekwaam veehouder.

Melkproductie:	5.00 12.538 4,05 3,65 3117 ejr
Tussenkalftijd:	400 dagen
Inseminatiegetal	1,6
Levensproductie afgevoerde koeien:	50.484 4,05 3,58
Antibioticumgebruik:	1,8 dierdagdosering per dierjaar
Afkalfleeftijd vaarzen (jaar):	2,00
Aantal honderdtonners:	14

gesprek is gezet. Want natuurlijk komt een productie van 12.500 kg melk met 3,65% eiwit niet uit de lucht vallen. Veel melken begint met hard voeren. Toch is de basis van het rantsoen simpel. De stal die een aantal keren in de breedte is uitgebreid, heeft drie voergangen en in totaal 140 vreetplaatsen voor een koppel van 80 koeien. Op elke voergang staan een aantal blokken kuil waar de koeien zelf vanaf kunnen vreten. 'Drie of vier

keer per dag haal ik de losse kuil weg en schuif ik de blokken met de trekker weer een eindje op', vertelt de veehouder.

Mais voert Welles eenmaal daags met een blokkendoseerwagen, waarbij hij het voer net buiten het bereik van de koeien deponert. 'Zo kan ik gedurende de dag een keer of vier, vijf de resten opruimen en kleine beetjes verse mais voor de koeien scheppen', legt hij uit. 'Nee, de goot is

hier nooit leeg. Een stagiaire merkte laatst op dat de koeien gewoon bleven liggen toen we gingen voeren. Dat beschouwde ik als een compliment', glimlacht de topmelker. Hij schat de hoeveelheid restvoer in totaal op minstens twintig procent. Het wordt doorgeschoven naar de droge koeien en het jongvee. 'Gemengd voeren zie ik niet zitten', geeft de eigenzinnige melkveehouder aan. 'Rommelen in het voer geeft alleen

Extra foto's

Meer foto's zijn te vinden in de Veeteelt-app en op www.veeteelt.nl.

Grote foto links: Op een koppel van 80 koeien zijn 120 boxen en 140 vreetplaatsen beschikbaar. 'Liever tien koeien te weinig dan één te veel in de stal', stelt Welles. Rechtsboven: De melkkoeien krijgen volop weidegang op de 46 hectare huiskavel. Rechtsonder: Net buiten het bereik van de koeien deponert Welles dagelijks een voorraad mais om meerdere keren per dag een versie portie voor het voerhek te scheppen.

Foto boven: Kuilgras vreten de koeien rechtstreeks van een blok
Midden: De stal is meerdere keren in de breedte uitgebreid
Onder: Welles melkt exact om de twaalf uur in de 2 x 7 melkstal

Jos ervoor dat de pens van de dieren altijd gevuld blijft.’

De redenering dat weidegang niet past bij een hoogproductieve veestapel is aan Welles eveneens niet besteed. Zodra het weer en het grasaanbod het toelaten, gaan zijn dieren ongeveer acht uur per dag naar buiten om te kunnen grazen, bij voorkeur op etgroen. Ook nu, begin oktober, mogen ze nog elke dag enkele uren de benen strekken. ‘Koeien horen in de wei’, vindt de topmelker. ‘En ik zou niet weten waarom dat anders zou zijn voor koeien met een hoge productie. Het is gezond voor ze en het bespaart me arbeid en kosten.’

Oudmelkt niet afknijpen

Welles voert zijn dieren voor elke 100 kilo melk ongeveer 25 kilo brok en losse grondstoffen. Dit is exclusief de perspulp en jongveebrok. ‘In vergelijking met mijn andere klanten is dat niet extreem veel’, stelt Deterd Oude Weme vast. ‘Wel voert Jos niet de goedkoopste brok. Daarmee zijn de krachtvoerkosten per liter melk ongeveer zeven cent.’

Eén keer daags zet Welles alle melkkoeien vast aan het voerhek om ze individueel ongeveer anderhalve kilo maatmeel te kunnen voeren. Dit bestaat voornamelijk uit soja en raap en is bedoeld om het basisrantsoen van half mais, half gras en gemiddeld zo’n zeven kilo perspulp per koe per dag uit te balanceren. Daar komt voor alle koeien in de melkstal twee tot drie kilo op maat gemaakte brok met extra mineralen bij. In de voerstations zijn bovendien twee soorten krachtvoer beschikbaar.

De krachtvoergift ligt tot het einde van de lactatie op een hoog niveau. ‘Nee, oudmelkte koeien wil ik beslist niet afknijpen, want dat kost melk’, stelt Welles. ‘Juist die extra liters aan het eind pak ik graag mee. Het betekent inderdaad wel dat ik koeien droog moet zetten die nog 25 tot 30 liter per dag geven’, erkent de veehouder. ‘Maar dat neem ik voor lief.’

Reserves inzetten voor melk

Welles blijft zijn koeien ook in de droogstand relatief hard voeren. Ze krijgen de resten van de melkkoeien, aangevuld met 75 procent kuil en 25 procent mais. Wel voert hij deze groep beperkt. Vanaf ongeveer tien dagen voor afkalven, worden de transitiekoeien weer opgestart met een prelactatiebrok. ‘Wisselingen in voer maken de pens van streek’, verklaart Welles zijn droogstandsregime. ‘Het werkt op deze manier heel eenvoudig.’

De keuze om de oudmelkte en droge

koeien een rijk rantsoen voor te schotelten, heeft tot gevolg dat ze in een royale conditie afkalven. Welles lijkt er weinig problemen mee te hebben. Sterker nog: ‘Ik zie niet graag koeien die te schraal afkalven. Die houden het hoge productieniveau nooit vol.’

‘De reserves die een koe opbouwt, kan ze inzetten voor de productie van melk. De kunst is alleen om dikke koeien rond afkalven aan het vreten en daardoor fit te houden. Dit lukt Jos omdat hij altijd bovenop zijn dieren zit’, geeft Deterd Oude Weme als verklaring.

Dat het tegendraadse droogstandsrantsoen bij Welles kennelijk werkt, wordt duidelijk als de vruchtbaarheidscijfers op tafel komen. De tussenkalftijd schommelt rond de 400 dagen bij een interval van afkalven tot eerste inseminatie van gemiddeld 95 dagen. ‘De koeien worden wel cyclisch, maar ik begin niet eerder dan op negentig dagen na afkalven met insemineren’, vertelt de veehouder. ‘Eerder insemineren kun je een koe niet aandoen’, vindt hij. ‘Dan heeft ze alle energie nodig om melk te produceren.’ Ook hier lijken de cijfers de theorie van de topmelker te bevestigen. Het inseminatiegetal bedraagt gemiddeld niet meer dan 1,6 en het non-returnpercentage na eerste inseminatie is ongeveer 60.

Klok gelijk op melktijd

‘Exterieur is belangrijker dan Inet’, is de opmerkelijke stelling van Welles als de fokkerij ter sprake komt. Paringen maken laat hij over aan het SAP, waarbij in de stierkeuze een ondergrens van 110 voor totaal exterieur wordt gehanteerd met uier en benen als belangrijkste kenmerken. Daarnaast gebruikt de topmelker geen stieren die lager dan -0,05 scoren voor eiwitpercentage. Op dit moment maken onder andere Delta Cupido, Quatro Patrick, Delta Atlantic en Bouw Snowfever de veestapel drachtig.

Als vader Harrie – 84 jaar oud inmiddels – ten slotte aanschuift voor de kofie is het kampioensteam compleet. Welles senior is nog dagelijks op het bedrijf actief en zorgt daarmee niet alleen voor een stel extra handen, maar vooral voor een paar extra ogen en oren in de stal. Het maakt het voor Welles mogelijk om elk onderdeel van de bedrijfsvoering tot in detail secuur uit te voeren. Zo kan de klok gelijk worden gezet op zijn melktijden die met een interval van precies twaalf uur worden afgewerkt. Een half uur eerder beginnen om op tijd op een vergadering te kunnen zijn, is voor Welles uit den boze. ‘Dan blijf ik nog liever thuis’, stelt hij met een knipoog. |

maar broei en dat gaat direct ten koste van de smakelijkheid en de opname. Bovendien is een voermengwagen me veel te duur.’ In het vorige stalseizoen voerde Welles wel perspulp, maar deze liet hij bij het inkuilen mengen door de mais. Ook dit jaar heeft hij weer een aantal vrachten van het energierijke bijproduct besteld om direct bij de oogst te verwerken. Hij zag afgelopen jaar een positief effect op het eiwitgehalte in de melk.

Structuur kost productie

Ook over structuur in het rantsoen heeft de veehouder een eigen mening. ‘Structuur bijvoeren is onzin’, stelt hij. ‘Structuurbronnen hebben meestal een lage voederwaarde en dus kost het voeren ervan alleen maar melk.’

Zijn koeien lijken Welles geen ongelijk te geven. Problemen die te wijten zouden zijn aan onvoldoende penswerking zijn er niet. Voeradviseur Deterd Oude Weme schrijft dit toe aan het fanatieke voerregime van Welles. ‘Daarmee zorgt